

VI. évf.

Tragédiák

EGYSZEMÉLYES FOLYÓIRAT

*Valami csoda ért
a napokban*

*Piros levelek
Galsai Pongrác-
nak (1. levél
3. rész)*

*Az IGAZSÁG –
a PILVAX-ban*

*Tóth Ilona bűn-
pere (L.)*

*Üvölt az Isten
(II. felv. 2. rész)*

*Levél Gulyás
Sándornak
Bonnba*

4.

ÍRJA, SZERKESZTI,
KIADJA, RIKKANCSOLJA:

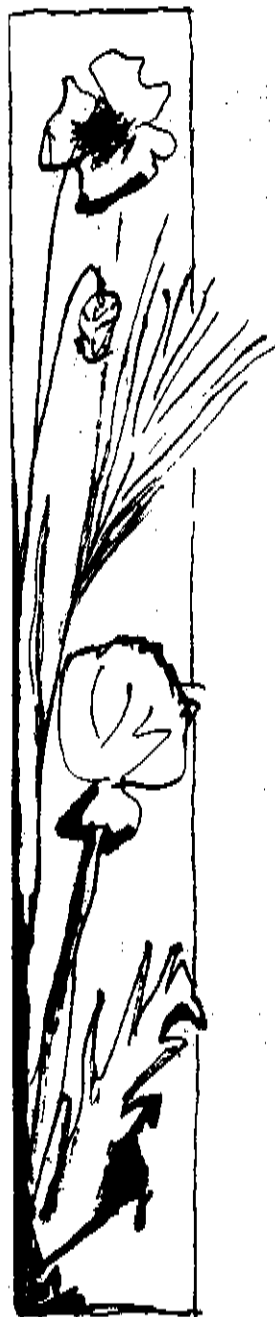
**Obersovszky
Oby Gyula**

az 1956-os forradalom és szabadságharc
lapja, az IGAZSÁG,
majd az illegális ÉLÜNK alapító főszerkesztője,
határaitélt – hálából a múltjáért

április

1996

Ára: 28 forint

BÁGYAD A SZÍVEM

és viszket a hónom alja
Mit csináltok velem
Hé

Mit csináltok

Mi az ördögöt keresek én itt

és ti is
mi az ördögöt kerestek körültem
Üljetek már meg magatoknak
üljetek

Hogy másra fut morgásom

s a gesztusom is másra
tehetek én arról

Mért köpdöstök érte

Majd ha a nyelveteket vágják

figyelmezzetek

Némák lesztek

s nyöszörögtek

Nyöszörögjek én is nektek

VALAMI CSODA ÉRT A NAPOKBAN

– valami olyan csoda, aminél nem lehet nagyobb semilyen fajta más csoda, mindjárt oda is fektettem Kati lányom mellé, a betegágyára, hogy melegítse, ne mondhassa soha többé, hogy üres kézzel látogatom, legszebb ajándékomat hagytam ott Nála, melyet Tőle kaptam, s Ő, előző nap, tulajdon lányától s tulajdon unokámtól – kicsit bonyolult az ügy, belátom, sajátságos, fejtetős életem fejtetős lenyomatával – a váratlan szívdöbbenetet adtam tovább, a felismerést, köteteim verseim után, a papír és a betűk után, melyeket már régesrégen, elsőnek-legelsőnek kapott kézhez, a papírról feltámasztott betűket, szavakat kapta most, lelküket a lelkesültségtől, melyet egy ifjú lélekre hoztak, teljes reménytelenségemben, reménytelen ellen való reménytelen küzdelmemben, már-már öntudatlan, s most élettél a szemén beszél róluk kevéssel előtte még élettelen tekintű lányom, lánya lelkesültségén lelkesülve – miután előző nap a súlyos kötetekkel odatérült az ágyához és ifjú szíve minden hevületével citálta sorait, olvasta, olvasta-sírta órákon át siratva, életörömrre siratva az anyját, életörömrre siratva – ha lehet ilyen képtelenül fogalmazni és mért ne lehetne –, életörömrre és vele életerőre siratva-serkentve az anyját, aki azóta, látogatásról-látogatásra vidámabb, élethitűbb citálva a versek (pórusok) sorát, gyönyörűen, hibátlanul, szívet derítően.

PIROS LEVELEK

Galsai Pongrácnak

Az előző részben:

**A nagy dilemma: bicegni, nem bicegni?
Jóska felszabadul**

– Első levél (3. rész) –

Dikics még mindig állt a megrekedések fokán és ugyanazzal a totál értetlenség-gel a tekintetében bámult utána. Még lent az udvarban is őt bámulta, mintha valami akaratától függetlenül húzta volna vissza a tekintetét rá időről időre. Pedig itt már nem is az ő dolga lett volna ez, lévén, hogy Jóska, a maga szervi bajával szívén, ami Auschwitzban edződött, miközben lógott a latrinában ég és szar között (az apja, aki lágerorvos volt, próbálta megmenteni így az elgázosítástól), szóval Jóska külön felügyelet mellett a betegek között, az úgynevezett „-kis sétán” róttá köreit, kezdetben és elég sokáig még azzal a bizonyos zaklatott térdemeléssel, aztán fokozatosan meg-higgadva.

Néztem Dikicsét és próbáltam megfejtetni, mi megy végbe benne. Eszembe jutottak fogadásunk jelenetsorai. A máriánosztrai fogadásunkké.

(Ezt a szigorában-fegyelmében kivételes intézményt állítólag – csak többek egybehangzó állítását tudom felhozni

megegerősítésére – Marosán ötlötte a világra, mint valami olyan rosszat, amit még Rákosi is elfelejtett világra ötleni.)

A fogadóban – nagy hodály belső oszlopokkal – anyaszült meztelenre vetkőzettek bennünket, hogy könnyű mustrát tarthassanak rajtunk. Ruháinkat, melyek az előző börtön kincstári állományába tartoztak, az egyik sarokba gereblyézték. Titkos holmit, veszedelmeset – fegyvert vagy még annál is veszedelmesebbet: ceruzát – csak testünk zugaiban rejtgethettünk. A seggünkben leginkább. Szűrőpróbaszerűen néztek a seggeinkbe. Amelyikünkét gyanúsak találták.

A mieinket természetesen annak találták. Már úgy pőrén, a kinézetünk alapján is. Hát még amikor megtudták, kik vagyunk.

Na, akkor kezdődött a java móka. Nemcsak a seggeinken tartottak mustrát, hanem a pöcseinken is. Körít formáltak körülöttünk és egy ideig csak úgy szárazon járatták tekintetüket csupasz

lányékunkon. Mintha valami talányos lenne rajtunk. Nem értettük a dolgot. Úgy tűnt, ők még kevésbé, és ez egyre jobban zavarta is őket. Végül egyikük, nyilván lányos zavarában, hegyeset köpött. Követte példáját egy másik, aztán egy harmadik. Egész jó buli alakult; kedélyesen és megejtő játékosággal célt köpdöstek a farkainkra. (Csak később sikerült tisztáznunk zavaruk okát: tudták, hogy valamelyikünk zsidó, ám egyikünk sem volt megmetélve. Persze hogy nem volt, hiszen mint talán tudod, Jóska is kereszténynek született, az az Apor püspök volt a keresztapja, akit szítává lőtt néhány begerjedt felszabadító az apácakolostor kapujában. Teljes főpapi ornátusban állt elébük, kezében keresztel, akárcsak I. Lóó pápa Attila seregei elé, emlékszel? Azok azonban elvonultak.)

Nos, ekkor láttam először feltűnni, valahol a háttérben Dikicsét is. Azt is láttam, hogy a kíváncsiság közelebb hozza, figyel bennünket egy ideig, ám nem állt be a célba köpők közé. Még mintha egy bizonyos elmarasztalást is láttam volna a szemén.

Talán mind a mai napig ebben a tudatban élek, ha kevésbé később nem cáfol magára. Még a huzatra is emlékszem, amit bő szárú csizmájának hirtelen meglődulása okozott. Egyik rabtársamat rúgta valagba olyan kivételes technikával, hogy az gurult a tökein a protézise után. Magam elé képzeltem a tanítványait, akiket az agrártudományokban okított kevéssel előtte még a katedráról, még a feleségét és hét gyermekét, úgy képzeltem magam elé őket, hogy ott állnak mellettem és röhögnek, mert ez megingt olyan hatásos jelenet, aminek nem

lehet ellenállni: röhögni kell rajta, ha tiltják a törvények, ha nem.

Illetve, ha tiltják, jobban kell. Ellenállhatatlanabban.

Képzeld, amint a szorgos segédháziak által külön porció reményében síkosra csiszolt kőlapokon fut egy fogsor, tulajdonosa meg a váratlan és még kellően fel sem fogott rugóhatástól irgalmatlanul deformálódott ábrázattal vízszintben csúszik-gurul utána. Hogy még sikeresebben megidézhesd a jelenetet, elmondom, hogy aki csúszik, normál állapotában sem shakespeare-i, sokkal inkább molire-i jelenség, bár a mesteremberek egyikénck éppen el tudnám képzelni. Félszeme hibás. Olyan furcsán, hogy egy kimerevített kacscintás benyomását kelti; felül tar koponyájára néhány rendhagyóan hosszú, bal füléről indított hajtincs borul, ha borul, mert nagyobbára és láthatóan szívesebben ereszkedik a vállára. Sam Small-i pocak, alatta a nadrág – hát ezt most ne képzeld – mintha permanensen el akarna vcszni. Egyszóval, mindennek vélhetnéd, csak tanárnak nem.

Néztem Dikicsét a kör közepén. Te-kintetét még mindig húzta a mágnus.

A rabok persze – akiknek egészen kivételes érzékük van arra, hogy a felügyelet éberségi szintjét (valahogy így mondanák ezt a szakzsargonban) bemérjék – felismerve, hogy ez Dikicsben a nulla alá súlylyedt, élték világukat. Hol egy spangli (azaz cigaretta) vándorolt előre, hol egy papírgalacsin, mi több, itt-ott még gyors szóváltásra is mód nyílt.

Senkinek nem történt baja, még csak egy hangos figyelmeztetés erejéig sem szűrt ki senkit, semmit, ami meglepő dolog volt, mert Dikics egyébként a precíz,

jó figyelme felügyelők közé tartozott, igen magas éberségi szinttel. Ám ugyanakkor azon lomha parasztszarmazékok közé, akiknek egy időben egy dolognál többet nem bír el az agyuk. Az az egy dolog pedig megadatott neki arra a napra és talán a rákövetkezőkre is. Súlya, úgy tűnt, messze meghaladta szellemi bírószerességét.

Egyre inkább meggyőződésemmé vált, hogy nem ismerte fel a helyzetet. Azon sem lepődtem volna meg, ha kiderül: abban a hitben él, hogy a bizalmas figyelmeztetés neki szólt.

Hogy ennyire hülyének már nem is lehet lenni – mondod, lehet; én meg azt mondhatom rá, hogy: dehogynem.

Bármennyire hihetetlennek tűnt, azt kellett elfogadnunk, mint a legkézenfekvőbb magyarázatát annak, hogy semmi nem történt. Sem akkor, sem később. Dikics egyetlen lépést sem tett a megtorlás irányába, amitől – lévén, hogy nagy nyilvánosság előtt történt a dolog – neki is meggyűlhetett volna a baja.

Úgy adódott, hogy ezekben a hetekben – kölcsönös örömeinkre itt-ott akadt erre példa – egy cellába kerültünk Jóskaival. (Az időnként cella- és cellatárscsere ugyanúgy hozzátartozik a rabélethez, mint a hipis, értsd: motozás. Ez is, az is hirtelen történik, előre kiszámíthatatlanul, hogy ne lehessen felkészülni rá.)

Természetesen első dolgaink egyike volt, hogy meghányjuk-vessük a Dikics ügyet. Megpróbáljunk valami elfogadható magyarázatot találni a tőle teljesen szokatlan nagyvonalúságra. De nem jutottunk dűlőre.

– Talán a szépséged ejtette meg – humorizáltam végül is jobb híján.

– Lehet – mondta Jóska szerényen, és szívvadítóan kipislogott sokdioptriás szemüvege mögül.

– Vagy a „Vera kezelte” – folytattam gyorsan, elejtve az előző feltevést, mint teljesen valószerűtlent.

Na, ez a „Vera kezelte” formáció, régi sztereotípiánk, magyarázatra szorul Keletkezése még a siralomházi időnkbe nyúlik vissza, azokba az időkbe, amikor Francia Kiss Mihállyal közös cellában vártuk a hóhér szíves invitációját. Azaz, várj csak, rosszul mondom, ő még nem várta, mert csak első fokú volt, szemben velünk, akiknek az ítélete már jogerőre emelkedett. (Na de ez nem különösebben érdekes, érdekesebb maga az összetétel. Nem megejtő ez a hármast? Francia Kiss, akit zsidógyilkossággal vádoltak, Jóska, aki népes családjából egyedül tért vissza Auschwitzból és jómagam, a gyermekkeresztény. Nem vicces?)

Innen, közülünk vitték el Jóskaét, hogy néhány cellával odébb egy berángatott anyakönyvvezető és két fegyőrtanú előtt kimondhassa Verának – aki viselő volt első fiával, egyébként orvosnő – a boldogító igent. Mielőtt kivégzik és mielőtt megszületik a gyereke. (Ez sem az? Mármost hogy vicces. Mondok még viccesebbet.)

Ide, a permanens halálvárások csarnokába – mondanám, de hol van a csarnoktól egy ilyen luk, melyben, ha tetszik, ha nem, egymásra leheli az ember a halálfélelmét? –, szóval ide küldte be Vera azt az úgynevezett tisztasági csomagot – kis zsák inggel, gatyával, zoknival –, aminek jobb híján fekete cipőpertlivel kötötte be a száját.

Tudnod kell, hogy odabent mindennek külön jelentése van.

A kintről beküldött tárgyak egyszerűen életre kelnek, és elkezdnek beszélni. A kintiek üzenetét mondják el. És milyen üzenetre következethetne az ember az előbbieken leírt helyen, a hóhértól már megtapogatott nyakkal, egy vánkoscihából hirtelen összeöltött zsákocskáról, aminek – harsány fehérségével olyannyira ellentétesen – fekete cipőpertlivel kötik be a száját? Te például milyen üzenetre következhetnél? Na látod, pedig neked, szerencsédre, még meg sem tapogatta nyakadat a hóhér.

A Jóska is arra következtetett.

Hasztalan érveltem. Mondtam, hogy odakint szétterülnek a dolgok, nem kap minden olyan drámai hangsúlyt, mint nálunk bent; hogy Verának, aki praktikusabb alkat, esze ágában sem volt elvont mondanivalót bízni egy cipőpertlire, hagyta a pertlit pertlinek, egyszerűen be kellett kötnie a zsák száját és nem akadt más kötő alkalmatosság a keze ügyében. Nem tudtam kiverni a fejéből a bogarat. Nos, akkor találtam azt mondani, hogy: „Alaposan megkezelt téged a Vera!” Ez a mondas vált aztán némi alakmódosítással közös nyelvünk egy feloldó sztereotípiájává. „A Vera kezelte” – mondtuk, valahányszor valamilyen magatartásformára nem tudtunk elfogadható magyarázatot találni. Vagy kedélyesebb formájában: „Lehet, hogy a Vera kezelte?” – és röhögtünk, ahogy röhögtünk most is, mert már biztosak voltunk, hogy elmúlt a vész. De ha lett volna kétségünk, néhány nap múlva az is elszlott.

Maga Dikics oszlatta el, lélek-kaparásainkban még nagyobb és végképp megoldhatatlan zavarokat okozva.

Aznap ő volt szolgálatában az ebé-

dosztásnál. Ez annyit jelent, hogy a háziak celláról cellára az ő jelenlétében osztják az ételt. A tátikán kiemelik a csajkákat, aztán az étellel egyenként adogatják vissza őket.

Ha nem csal a memóriám, paradicsomos rizs volt aznap.

Mikor a Jóska csajkáját nyújtották vissza a rendes, merőkanálnyi adaggal, Dikics lehajolt, belesve a tátikán ellenőrizte a személyazonosságot, aztán visszavétette a csajkát és odaszólt a háziaknak:

– Na, nyomjanak bele még egy kanállal!

Itt mintha elvágták volna, befejeződik a történet. Kétségtelenül kitalálhatnék hozzá valami újabb fordulatot, ami választ adna egy ilyen Dikics névvel konspirált komplikált lélek rendhagyó mocorgásainak a magyarázatára, de nem tehetem. Még azzal vádolnátok, hogy a romantikusokat kopírozom. Lógva kell tehát hagynom Dikics lelkét; rakja talpára ki-ki kedve szerint.

Szerintem így is kerek a történet.

És garantáltan eredeti.

A humora is, nem?

Lehet rajta röhögni. Legfeljebb más-ként, mint megszokottakon. De hát hol van az előírva, hogy mindig egyformán kell röhögni...?

Leközlöd?

De azért tarts meg jó barátságodban.

Következik a második levél, melyben Galsai kinyilatkoztatja a halhatatlanságomat.

Kedves Barátunk!

Mindenekelőtt hadd jelentsük ki: nem akarjuk megváltani a világot. Tulajdon értelmezésünk szerinti jóvá, igazzá, egyhitűvé sem akarunk tenni senkit. Menedéket szeretnénk teremteni csupán mindazoknak, akik menekülnek, mert a valóság cédaságait kevésbé tudják viselni, mert gyengébb-megviseltőbb a kompenzációs készségük, mert ráadták életüket valami hitük szerinti jobbra és azt meg szeretnék őrizni lelkük egységében.

Szintézist keresünk. Tudomásulvétel. Tisztességet.

Igazságot is a tisztesség útján, mert anélkül – ízlés és hajlam szerint – a legszebb igazság is könnyen ferdíthető, téríthető el magától.

Egyszóval nemesebb részvételt a közéletben.

Jelen összeövetelünk amellet, hogy ezt az credeti törekvésünket rögzíti – 1848 és 1956 szintézisében jelölve meg tartalmait –, eszméink gyakorlatibb érvényesülésére tesz néhány igyekvő lépést. Valamifajta újplatonizmussal hívja kiválóinkat – mindazokat, akik tudományukkal, művészetükkel, éleslátásukkal, szervezőkészségükkel, bátor és következetes múltjukkal stb. stb. szereztek hitelt maguknak – abba a társadalmi testületbe, ami a gyakorlati tettekre választott ifjaink – és cselekvő erejük teljében lévő félfijaink – mögött áll.

Hazánk elnyűtt. Polgárai rendkívül érzékenyek és ingerültek. Nem beszélve arról az örökös túlterheltségről, ami éppen legkiválóbbjainkat sújtja.

Két-kamarásságunknak – akár nevezhetjük így is, új értelmezést adva a klasszikus terminológiának – praktikus erénye lenne, hogy kímélve jelességeinket, intenzív, figyelmes életre sarkallja a nem egy esetben cél és értelem nélkül, hazánk társadalmunk téblábolásaival együtt tébláboló ifjainkat, megtorpanva minden konstruktív, jövőbe emelő tett előtt.

Pilvax Kávéház, 1996. március 10.

IGAZSÁG TÁRSASÁG

Tóth Ilona bűnpere (L.)

A többiek, mindenekelőtt: GÖNCZI FERENC

TÓTH ILONARÓL elmondtam lényegileg mindazt, amit tényanyagok alapján elmondhattam. Magunkról is (Gáli József, valamint jómagam) jöllehet, védőinkkel (Schirilla György, Csapó Gyula), de más, tárgyilagosságra képes jogással és jogtudóssal (köztük és mindenekelőtt, Tóth Ilona védőügyvédjével: Kardos Jánossal) összhangban nem a jog, hanem a pusztá crőszak motiválta szerepeltetésünket az ügyben, annak szinte mértani középpontjában. Kizárólag a „politikai auszlág”, a mutatosság és figyelemösszefuttatás.

Nem beszéltem azonban az ügy többi szereplőjéről. Elsősorban, Gönczi Ferencről, akinek szerintem – természetesen ez teljesen hiteltelen, afféle literátorfeltevés – kellett volna az ügy fővádlottjának lenni. Ha egyáltalán volt áldozat, mert kurátor-társam, tudós barátom, dr. Varga János maliciózus megjegyzésével dúcoltan „Te itt nem csak a gyilkos, de az áldozat sem igaz”, kezdek már magam is annyira szkeptikussá lenni, hogy a saját szemem látásában, fülem hallásában sem hiszek.

Hogy mért kellett volna a fővádlottá lennie?

Mert, ha megszűnik az első feltevés, miszerint befecskendezés és megszű-

nik az utolsó, miszerint szűrés végzett az áldozattal, marad a köztes okozat, azaz a nyak megtaposása, azaz a fulladás.

Lényegesebb viszont – megint a magam literátori spekulációjában – a belső motiváció. Amitől fecskendezésnél, szűrésnél hatékonyabbá vált a bakancstalp.

Ezt a talpat a rendszer szelleme verte a bakancsra, az erőszaké, a kegyetlenségé.

Gönczit a Néphadsereg nevelte. És tette szutykos, olajos overallú lakatosból ilyen délceg daliává. (Itt közlöm képét tisztí egyenruhában.)

Ugyanaz a Néphadsereg, amelyik,

aztán, miután, nem bizonyult elég fogékonynak – dobta, ejtette (ahogy mai kifejezéssel mondanák).

Na de, mindezt hagyjuk némileg későbbre. A legfőbb ok, amiért Gönczivel előbb kezdtem el foglalkozni és jöttem rá a fentebb mondottakra egy je-

lentkezés – alig a rendszer „trónfosztását” követő időkben, R. J.-né részéről. (Már nem emlékszem, hogy nevének közléséhez hozzájárult-e). Arra kért, apja (Gönczi nagybátyja) nevében, hogy segítsen az alábbi iratokban kifejeződő ügy sikerre vitelét.

Tisztelt Miniszter Úr!

Tanácselnök vagyok a falunkban és ezért 121 aláírással hozzám fordult az egyik utcánk majd valamennyi lakója, hogy utcájuk nevét Lenin utcáról Gönczi Ferenc utcára változtassák meg, én ennek érdekében járjak el.

Bármely más intézkedés előtt azt kellene megtudnom, hogy Gönczi Ferencet – akit 1957-ben végeztek ki – rehabilitálták-e?

Gönczi Ferenc az itt jelzett utcában lakott. Úgy tudjuk, hogy abban az ügyben ítélték halálra, amelyben az elsőrendű vádlott talán Tóth Ilona volt.

Ügyiratszámot nem tudunk.

Segítségét, vagy a minisztérium segítségét kérjük a részletek megismeréséhez, különösen ahhoz, hogy nevezett rehabilitációban részesült-e.
1989. november 23.

Tisztelettel:

(*Gombos János*)
Foktő

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
BÜNTETŐJOGI FŐOSZTÁLY

Gombos János
részére
Községi Tanács Elnöke
Foktő

Tisztelt Tanácselnök Úr!

Engedje meg, hogy Gönczi Ferenc rehabilitálásával kapcsolatban az Igazságügyi Minisztériumhoz írt kérelmére a következőkről tájékoztassam:

Gönczi Ferencet (aki Budapesten, 1931. augusztus 3-án született, anyja Horváth Teréz) a Fővárosi Bíróság 1957. április 9-én kelt B. VII. 164/1957/46 számú, illetve a Legfelsőbb Bíróság 1957. június 20-án kelt és jogerőre emelkedett Nbf. III. 5019/1957/96. számú ítéletével népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékenységgel büntette és lopás büntette miatt halálra ítélte. Az ítéletet 1957. június 26-án hajtották végre.

Az 1956-os népfelkeléssel összefüggő elítélések orvoslásáról az 1989. november 1-jén hatályba lépett 1989. évi XXXVI. törvény rendelkezik. A törvény 1. §-a értelmében semmisnek tekintendők az 1956. október 23. és 1963. április 4. között, a népfelkeléssel

összefüggésben elkövetett politikai bűncselekmény, valamint az ezzel bűnhatalmazatban – harci cselekmények során – elkövetett emberölés, rablás, közveszély okozás vagy veszély elleni erőszak miatti elítélések.

A törvény 6. § (1) bekezdése szerint az elítélt vagy hozzátartozója kérelmére az első fokon eljáró bíróság igazolja, hogy az elítélést a törvény alapján semmisnek kell tekinteni. A Fővárosi Bíróság – az iratok és az ítélet alapján – tud tehát Önnek felvilágosítást adni arról, hogy a rehabilitáció, azaz a törvény erejénél fogva bekövetkező semmisség megtörtént-e.

Budapest, 1989. december 1.

Üdvözlettel

dr. Nagy Zoltán
osztályvezető

Foktő Község Tanácsa Elnökétől

Szám: 967-1/1989.

Fővárosi Bíróság
Budapest

Tisztelt Bíróság!

Tanácselnök vagyok a kétezer főnél alig valamivel nagyobb falunkban s ezért 121 aláírással hozzám fordult az egyik utcánk majd valamennyi lakója, hogy utcájuk nevét Lenin utcáról Gönczi Ferenc utcára változtassák meg, és én ennek érdekében járjak el. Az Igazságügyi Minisztérium Büntetőjogi Főosztálya tájékoztatása szerint:

Gönczi Ferencet (aki Budapesten 1931. augusztus 3-án született, anyja: Horváth Teréz) a Fővárosi Bíróság 1957. április 9-én kelt B. VII. 164/1957/46 számú, illetve a Legfelsőbb Bíróság 1957. június 20-án kelt és jogerőre emelkedett Nbf. III. 5019/1957/96. számú ítéletével népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékenységgel büntette, gyilkosság büntette és lopás büntette miatt halálra ítélte.

Az ítéletet 1957. június 26-án végrehajtották.

Kérem a Tisztelt Fővárosi Bíróságot, hogy a nevezett személlyel kapcsolatban fordultak-e rehabilitációs kérelemmel az elítélt hozzátartozói, illetve a semmisség megtörtént-e.

Fáradkozásukat megköszönve

Foktő, 1990. január 3.

Tisztelettel

Gombos János
tanácselnök

aber der Wagen, der Wagen,

aber der Wagen, der Wagen rollt

A müncheni sörházban ütötte meg fülemet a dallam, a refrén. Lehet, hogy csak a közeg adta, a tömeg-találja-meg-magát mámor, a sörösflaskók habzása, de úgy tűnt, régről ismerem, gyerekkoromból ismerem, időtlen mélységekből ismerem. Pórust (verset) kívántam írni hozzá (mellé, alá, fölé), de semmi nem jött össze, semmi. Mindent elközhelyesített. („...de szekér, a szekér szalad”.)

**Az intarziát fiam,
ifj. Obersovszky Gyula készítette
tizenhat éves korában.**

Üvölt az Isten

Dráma

II. felvonás (2. rész)

- Ilona: (hogy oldjon): Azt nem mondom, hogy vessétek le a kabátotokat, mert a lépcsőházat, lefelé menet nem fűtjük.
- Véka: Tüzet szüntess!
- Eszter*: Mi?!
- Véka: Apám folyton ezt mondja. Ez a jelszó mostanában. Spórolni kell a tüzelővel.
- Áron: (Váratlanul, mintha szavalna, szenvedéllyel): Lesz még egyszer meleg, de olyan meleg...
(Nagy szünet, mindenki ledöbben.)
- Avar: (Csendesen, komolyan): Lesz, ne félj lesz.
- Eszter: (nagy szinkópával): Lesz! (Egész másutt jár az esze.)
- Ilona: Gondolod kimennek még egyszer, ha újra visszajöttek?
- Véta: (naivan): Az oroszok? Apám azt mondja: nincs az az isten.
- Gönce: (a diskurzust éllel, erőszakosan lezárva): Majd az ENSZ.
- Gönce: (odamegy Ilona mellé): Tényleg jobb lenne, ha odalenn cseverész-nétek. Ide minden pillanatban bejöhet valaki.
- Ilona: (megérti kínjukat): Jó, hát akkor csakugyan menjünk.
- Eszter: Minden ott van már, amire szükségünk van?
- Ilona: Nagyjából. Ami meg nincs azt visszük, ha parancsoljátok.
- Véta: (nagy gesztussal-hangsúllyal): Csak kérjük!
- Eszter: (kicsit lefogva a hangját, Ilonához): Azt a világvevőt elhozattad?
- Ilona: (öntudatosan): Persze, hogy elhozattam.
- Avar: (menet közben): Milyen mélyre megyünk?
- Ilona: Két, két és fél emeletnyire.
(Ilona, írók, Piros, Gönce el.)
(-)
(-)

Sarolta: Van ebben még lélek?

Áron: Kiben, te?

Sarolta: Ebben az éppen-szemüben?

Áron: Milyen szemüben?

Sarolta: Éppen, hogy van. (Eszterre céloz, akinek sokdioptriás szemüvege alatt elvész a szeme.)

Áron: Egyedül jött vissza Auschwitzból. Mindenki ott maradt.

Sarolta: Zsidó? És forradalmár?!

Áron: Magyar forradalmár.

(-)

Sarolta: (kis rágondolkodás után): Ahogy én magyar ápolónő vagyok. Na, megyek teszem a dolgomat. Nem jössz velem, kicsit segíteni? Na, gyon elkelve egy dolgos kéz.

Áron: Most nem megy. Feltétlenül beszélnem kell Icával.

Sarolta: (a kisszoba felé jelez): Vele kapcsolatban?

Áron: (magához húzva a lányt): Jobb, ha nem tudsz olyasmiről, ami nem tartozik rád.

Sarolta: (a fiú mellén): Na igen, ezt már édesanyám is sokat mondta. (Kicsit kibontja magát): De, ha már egyszer forradalmár az ember... A forradalomban mindenkinek kell tudni mindent, mindenkiről. Vagy nem?

Áron: (elgondolkodva): De igen.

(-)

Sarolta: Nem csókolnál meg? Olyan ritka, mikor nincs körülöttünk senki.

Áron: (megcsókolja)

Sarolta: (a csók után, számolva az ujjain): Egy, kettő, három, négy... Már öt napja szeretjük egymást. Hogy megy az idő... Na, megyek! (Megy, az ajtóból visszafordulva): Mondd meg Icának, hogy rám nézhetne, ha végre levegőhöz jut. (Az ajtóból visszadugva a fejét): Orvosi levegőhöz... (El.)

(-)

(-)

Áron: (a fogoly ajtajához siet. Próbálja megnyitni, fészegeti kézzel, térdel. Nem enged. Tényérrel tompán megcsapdosva): Hé! Te odabenn, hallasz?! (Hallgatódzik, fülét az ajtóra tapasztja): Nem tudsz jelet adni? (Semmi.) Na, mindegy. Remélem hallod, amit mondok. Csak a megnyugtatóra mondom. A doktornő már tud rólad: nem lehet semmi bajod. Ő arra hivatott, hogy bajt múlasszon. Gyó-

* Vezetéknévéről van szó. Teljes nevén: Eszter János, tehát férfi. A magyarázat a figura lélekrezdüléseiben rejlik. Esetleg egyéb oka is van.

gyítson. És gyógyít, gyógyít, gyógyít. Pedig olykor még azt se tudja pontosan hogyan. Még a szigorlatát sem fejezte be. Gyógyít, gyógyít, gyógyít. Nem egyszer a tűzvonalban. Ezt az egész kibaszott világot szeretné meggyógyítani. Ezt, amit ti csináltatok, a keserves anyátokat. Ezt, amelyikben csak gyilkolni, gyilkolni, gyilkolni kellett, gyilkolni, hogy jó fiúvá legyen a rossz fiú. Hányingerem van, ha rátok gondolok és csuklom, mint aki túlzabálta magát. Leállíthatatlanul csuklom. Miféle világot akartatok ti csinálni? A gyilkosok világát? A gyilkosok szép új világát, azt akartátok megcsinálni? Azért öltétek meg az apámat? Azért nem vettetek fel az egyetemre? Azért zártátok diliházba az unokabátyámat, azért? Mert nem szeretjük a vért? Mert gyűlöljük a vért és képtelenek vagyunk szövetséget kötni vérrel és véreskezűekkel?... (Meggaskolja az ajtót, rátapad egy ideig, aztán leválva róla): Na jó, nem lesz több vér. Jön a doktornő és segít rajtad. Én is segítek, ne szarj be. Nem tudom milyen helyzetben vagy, mért nem szólsz, de ne szarj be. Nem történhet semmi bajod, nem. (Hátát támasztja az ajtónak és üveges tekintettel maga elé mered.)

(-)

(-)

(Piros és Gönce jön. Meglátják Áron most keresztet formázó testét az ajtón.)

Piros: Na csak, te vagy a kereszt a sírkövén?

Áron: (keményen, szuggesztíven, parancsolón): Ezt az embert nem szabad bántani, ezt az embert nem szabad megölni.

Piros: (értetlen tekintetével Göncön, miközben rágyújt): Aztán mért nem szabad bántani? Hogy megölni, erről nem volt szó, de bántani... Mért nem szabad bántani. (Cigarettapakliját szórakozottan az asztalra teszi.)

Áron: (komoran): Mert mi vagyunk a forradalom!

Gönce: (slágfertigen): Ő meg az ellenforradalom.

(-)

(-)

(Totál csőd a fejekben.)

Piros: Nyikk! Ő meg az ellenforradalom. Akkor hagyjam tőle magamat miszlikre lőni?

Gönce: (korrigál): Hagyjuk magunkat tőlük miszlikre lőni?

Piros: (bólogat): Na így... Te is benne vagy, Öcsi!

Áron: Benne...

Piros: Valahogy ki kell másznunk belőle.

Áron: Ki. De nem így.

Piros: Mi az, hogy nem így?

Áron: Ahogy ők csinálják.

Piros: (tanácstalanul-értetlenül Göncre mered)

Áron: Valami mást kell kitalálni.

(-)

Gönce: (ahogy a szemináriumon tanulta): Vagy mi, vagy ők. Nincs légüres tér.

Áron: Nekem kell, hogy legyen.

(-)

Gönce: (békülékenyen): Nem mi hívtuk vissza őket.

Áron: (nem egészen érti)

Gönce: Az oroszokat. Vagy te hívtad talán?

Áron: (a vállára veti a fejét, mint egy duzzogó, nagy gyerek)

Gönce: Na, nézzük!

Piros: (nyitja az ajtót)

(Mindketten be.)

(-)

(Ideges, izgatott hangok odabent, ami egyértelműen kihangzik):

Piros: A szakramentumát!

Gönce: (ki, az ajtóból): Siess, szólj Icának. Jöjjön azonnal!

(-)

(-)

(-)

(-)

(Csak a hangok, zörejek hallatszanak odabentről.)

Ilona: (jön Áronnal. Siet a szobája felé. Mielőtt belépne visszaszól): Ne engedj be senkit!

(-)

(-)

(-)

(-)

(Áron feszülten lesi az ajtót.)

(A függöny leeshet, ha nem, mehet a cselekmény tovább.)

